

Goud geld en zilver bloed

Oud geld kent eigen wetten

Lotte Hendrickx

Fictieve thriller

Uitgeverij El Jeir

Leesfragment

Het familiegraf

Ouder worden is je verdiepen. Omdat ik al wat op leeftijd kwam en zich met de ouderdom ook lichamelijke gebreken aandienden, vond ik het tijd worden aandacht aan het familiegraf te gaan besteden. Ik was natuurlijk nog jong genoeg om niet direct aan mijn verscheiden te denken, maar een mens wordt op deze leeftijd door het overlijden van familieleden of vrienden en kennissen ook persoonlijk aan het memento mori¹ herinnerd. Ik had weliswaar een robuuste gezondheid, maar ik was tevens een bedachtzaam mens en liet me niet graag verrassen door zaken die ik zelf had kunnen voorkomen. Misschien had het ook te maken met het overlijden van mijn vrouw, nu zes jaar geleden, die weliswaar tien jaar ouder was dan ik, maar die in mijn ogen het eeuwige leven leek te hebben. Dat had zij dus niet. Zij bleek op haar ziekbed onvermurwbaar te zijn en wenste per se gecremeerd te worden. En, familiegraf of niet, haar as moest worden uitgestrooid over het IJ in Amsterdam, haar geliefde geboorteplaats.

Ik miste haar nog iedere dag, maar kon me soms haar gezicht niet meer herinneren.

Ik hield mij bezig met mijn verzameling oude port, het beheer van het familiekapitaal en met mijn andere hobby, het in elkaar knutse-len van 16de eeuwse schepen van de VOC² en de WIC³. Een hobby die veel studie behoeft en waarbij het niet erg is er een weekje of wat niets aan te doen. Ach, veel om handen had ik niet, mijn zoon woonde in New York en ik zag hem slechts drie maal per jaar, helaas. Hij was druk bezig met zijn eigen leven en had maar weinig interesse voor zijn oude vader die er geen bijzondere bezigheden op na leek te houden. In zijn ogen dan. Vrijgezel, ja, en dat zou ik wel blijven ook, want hoewel het vrouwelijk geslacht wel interesse voor mij had, zo werd mij regelmatig ingefluisterd, hield ik van mijn eenzaam leven. En ook mijn vriendelijke huishoudster Emma behoevde mij voor al te gezellig vrouwelijk schoon.

Ik was op dit moment de oudste telg uit het roemrijke geslacht

¹ Memento mori (Latijn): Gedenk te sterven

² VOC: Verenigde Oost-Indische Compagnie

³ WIC: West-Indische Compagnie

der L.'s, dat een bijzondere rol in de vaderlandse geschiedenis had gespeeld.

Mijn bet-bet-bet-betovergrootvader Simon L. was, hoewel katholiek, groothavenmeester geweest bij de VOC. Zijn standplaats was Vlissingen en hij had vijf zonen. Op papier was hij Nederlands Hervormd, maar hoewel zijn superieuren konden vermoeden dat hij stiekem de Paapse dwaalleer aanhing, mocht hij vanwege zijn grote kennis en organisatorisch talent de hoge positie bij de VOC blijven bekleden. En dat in het zeer hervormde Zeeland. Zolang je maar niet te koop liep met je achtergrond en de nodige discretie betrachtte, werd je met rust gelaten en kon je gewoon je gang gaan in de eerste Republiek van de Zeven Verenigde Provinciën. Simons oudste zoon Petrus had een helder verstand en moest naar de nieuwe universiteit. Hij zou te Leiden op kamers gaan wonen en zijn vader had in de tijd een fikse som geld gespaard om de studie van zijn zoon te kunnen bekostigen. Petrus ging rechten studeren, kwam in goed gezelschap en kreeg vrienden uit vooraanstaande families. Zijn beste vriend was de rechtenstudent Jan Six, een telg uit de familie die groootaandeelhouder was van diezelfde VOC. Jan had per maand een som geld te besteden, gelijk aan de jaarwedde van de vader van Petrus.

Petrus nam, op aanraden van zijn vrienden, een kloek besluit.

Allereerst werd hij daadwerkelijk Nederlands Hervormd; gedoopt en toegelaten tot de kerk. Ten tweede liet hij zich voortaan Pieter noemen en ging hij op zondag trouw ter kerke. Vlissingen was ver weg en hij vertelde zijn ouders en broers niet wat hij had gedaan. Hij wilde zijn vader geen verdriet doen, maar deze stap was noodzakelijk voor zijn toekomstige succes, zo had Jan hem verteld. Ook leende Jan hem het geld waarmee hij een aandeel kocht in de West Indische Compagnie. Het bedrijf leidde weliswaar een kwijnend bestaan, maar Jan wist meer. De VOC zou, als een vriend van zijn vader, Willem Bicker, bewindvoerder zou worden, een miljoen gulden storten in het aandelenkapitaal. Prins Maurits wilde de oorlog met Spanje en Portugal op zee intensiveren en de WIC zou het

staatsmonopolie krijgen op de handel en zeevaart in West Afrika en de Caraïben, en in Noord- en Zuid-Amerika.

De WIC zou negentien bestuurders kennen, twee meer dan de VOC, mocht geen militairen inzetten (zoals de VOC dat wel mocht) anders dan met toestemming van de Staten Generaal, en moest zich tevens bezighouden met de kaapvaart, met als slachtoffers de Spaanse en Portugese vloot natuurlijk.

Zo kwam Pieter, door voorkennis, dank zij zijn goede vriend Jan aan een aanzienlijke hoeveelheid aandelen. Toen in 1623 de VOC daadwerkelijk de storting van een miljoen gulden deed, werd Pieter een vermogend man, op papier dan. Tot Piet Hein in 1628 de Zilvervloot veroverde. De stedendwinger prins Frederik Hendrik kreeg van de WIC het geld om het beleg van Den Bosch te financieren en de WIC keerde in 1629 50% dividend uit, waardoor het familiekapitaal van de familie L. was verzekerd. Niet lang daarna verkocht Pieter zijn aandelen van de WIC, omdat hij het niet eens was met de slavenhandel. Ook Jan Six en zijn familie keerden zich tegen de handel in mensen die aanvankelijk als winstgevend werd gezien, maar zich door de slechte naam uiteindelijk als een boemrang tegen de WIC zou keren en haar tegen-, ja zelfs rampspoed zou bevorderen. De WIC mensen werden daardoor door de VOC lieden met de nek aangekeken en een helpende hand van het rijke broertje werd nauwelijks uitgestoken. Veelal drong de overheid aan op steun, die dan mondjesmaat door de VOC werd gegeven. Trouwens, het totale aandeel in de slavenhandel van de WIC is nooit groot geweest, net 15% van de totale handel, die voornamelijk door de Fransen en Engelsen werd bedreven.

Pieter had daar allemaal niets meer mee te maken. Hij kocht een verwaarloosd kasteel op Goeree dat hij liet verbouwen en versterken en waar hij en zijn vader tot op hoge leeftijd hun oude dag hebben gesleten. Hij kocht te Middelharnis een familiegraf op het Nederlands Hervormde kerkhof dicht bij de oude kerk, waar vele telgen van de familie L. hun laatste rustplaats hebben gevonden.

Hij verzamelde Bijbels en oude prentenboeken en hield zich na de

dood van zijn tweede vrouw bezig met rokkenjagen en verwekte naast zijn zeven kinderen nog een schare buitenechtelijk kroost, dat hij liefdevol financieel ondersteunde en betrekkingen gaf. Hij stierf op de gezegende leeftijd van tachtig jaar en liet een diepbedroefde familie achter, die ruim tien jaar strijd voerde om zijn nalatenschap. Trouwens, het familieslot is gedeeltelijk verloren gegaan door brand na een blikseminslag. Na de restauratie hebben de Fransen het in 1792 grondig verwoest en de familie heeft de ruïnes daarna laten slopen en het puin verkocht. Zelf waren zij al verhuisd naar Den Haag, Amsterdam en, later, zelfs naar Rotterdam en Nederlands Indië.

Bij de begrafenis van oom Charles, nu drie jaar geleden, zag ik dat het graf behoorlijk vol begon te raken. Het was eigenlijk mijn zoon Roderick die opmerkte dat de kelder wel erg vol aan het worden was. Dat was inderdaad het geval. Het leek me daarom raadzaam om het familiegraf uit te diepen. We moesten wel de diepte in, daar uitbreiding rondom het graf onmogelijk was. Het was dringen daar op het kerkhof waar op het oude deel alleen maar de graven van belangrijke en invloedrijke Goereese personen lagen die stellig van geen wijken zouden willen weten. Ik overlegde met het gemeentebestuur en we waren het snel eens. De gemeente gaf mij de naam van een goede aannemer.

We zouden discreet te werk gaan. Het bedrag voor het openen, het tijdelijk verwijderen van de kisten, de overblijfselen in het graf en het uitdiepen en met beton bekleden van de wanden, kwam op slechts negenduizend euro exclusief BTW.

Ik stond erop bij het openen van het graf aanwezig te zijn.

En zo zag ik dat de grote granieten afsluitsteen werd gelicht en de kisten van oom Charles, mijn lieve zuster, mijn oudtante, mijn ouders en mijn grootouders verwijderd werden uit de eerste laag van de grafkelder. Wat daaronder zat, had ik nog nooit gezien; er waren een twaalfstal kisten en ook een kinderkistje, tenminste, dat dacht ik af te kunnen leiden uit de grootte van de kist. Ook daar waren de

kisten nog steeds in goede staat, hoewel er hier en daar een handvat of ornament af gevallen was. Wie het allemaal waren, dat wist ik niet precies en het stond ook niet op de kisten.

Toen twee mannen een kist wilden optillen, brak deze in stukken en kwamen er botten en half vergane kleren tevoorschijn die zomaar over de grond rolden.

‘Voorzichtig, mannen,’ maande ik.

Ik ging maar eens koffiedrinken en zou later wel terugkomen, zo verklaarde ik de grafruimers. Na een uur kwam ik terug en het verhuizen van de kelderinhoud was verder zonder noemenswaardige incidenten geschied. De vloer van die ruimte bestond uit marmeren tegels op gemetselde baksteen. Deze zou moeten worden opengebroken en men besloot de volgende ochtend met een gespecialiseerd bedrijf verder te werken. Het graf werd met een blauw zeildoek overtrokken en we spraken af dat ik ook het openen van de oudste kelder zou bijwonen. Overigens, er waren ook nog andere familiegraven van mijn familie, te Amsterdam, Nijmegen en op het eiland Java van ons Nederlands Indië, waar onze koloniale familieleden werden begraven.

De volgende dag kwam de aannemer met een voorstel. Hij zou in de hoeken van de vloer vier gaten boren en zo de vloer verankeren, waarna hij met een diamantzaag de plaat zou losmaken van de kelder. Hij moest de wanden wel stutten, daar er misschien instortingsgevaar zou kunnen ontstaan. Er kwam dan wel de somma van drieduizend euro bij, maar het was noodzakelijk; als de kelder zou instorten door het enorme gewicht van de grond rondom de kuil, dan waren we verder van huis.

We hadden nog geluk. Het was allemaal hoge zandgrond en het grondwater zat hier erg diep. Als het hoger had gestaan dan was de natte grond zo zwaar geweest dat de kelder allang was bezweken. ‘Drieduizend euro?’

Ik ging zuchtend akkoord en verzekerde me ervan dat ze me zouden bellen wanneer de laatste kelder daadwerkelijk werd geopend.

En zo stond ik twee dagen later naast het graf, waar een enorme

hijsmachine langzaam de zware vloer uit het gestutte gat tilde. De bouwlampen verlichtten de kelder. Daar was het een ravage. De houten stellages waarop de kisten hadden gestaan, waren verrot en ingezakt, de kisten gebarsten en gebroken. Men vond drie kisten van lood tussen de brokstukken, half vergane planken, kleden, botten, handvatten van brons en koper. De kisten van lood waren nog intact, het houten omhulsel daarentegen was allang vergaan.